

RÅDETS DIREKTIV 2003/81/EG

av den 29 april 2004

om uppehållstillstånd till tredjelandsmedborgare som har fallit offer för människohandel eller som har fått hjälp till olaglig invandring och vilka samarbetar med de behöriga myndigheterna

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 63.3. i detta,

med beaktande av kommissionens förslag ⁽¹⁾,med beaktande av Europaparlamentets yttrande ⁽²⁾,med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽³⁾,

efter att ha hört Regionkommittén, och

av följande skäl:

- (1) Utarbetandet av en gemensam invandringspolitik, inbegripet att fastställa villkor för inresa och vistelse för utlänningar samt åtgärder för att bekämpa olaglig invandring, är grundläggande för att uppnå Europeiska unionens mål att upprätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa.
- (2) Europeiska rådet uttalade vid sitt särskilda möte i Tammerfors den 15 och 16 oktober 1999 sin fasta beslutsamhet att hantera den olagliga invandringen vid källan, till exempel genom att bekämpa dem som sysslar med människohandel och ekonomiskt utnyttjande av migranter. Europeiska rådet rekommenderade medlemsstaterna att inrikta sina ansträngningar på att upptäcka och upplösa de kriminella nätverk som berörs, samtidigt som rättigheterna för offren för sådan verksamhet skyddas.
- (3) Ett tecken på att detta växande problem väcker oro även på det internationella planet är att Förenta nationernas generalförsamling har antagit en konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, ett tilläggsprotokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn, samt ett tilläggsprotokoll om smuggling av migranter land-, luft- och sjövägen. Gemenskapen och de 15 medlemsstaterna undertecknade konventionen och protokollen i december 2000.
- (4) Detta direktiv påverkar inte det skydd som flyktingar, personer med subsidiärt skydd och personer som ansökt om internationellt skydd åtnjuter enligt flyktingrätten och inte heller tillämpningen av andra instrument om de mänskliga rättigheterna.
- (5) Detta direktiv påverkar inte tillämpningen av andra bestämmelser om skydd av brottsoffer, vittnen eller

särskilt utsatta personer. Direktivet påverkar inte heller medlemsstaternas rätt att utfärda uppehållstillstånd på humanitära eller andra grunder.

- (6) Detta direktiv respekterar de grundläggande rättigheter och iakttar de principer som erkänns såsom allmänna gemenskapsrättsliga principer, bland annat i Europeiska unionens stadga om grundläggande rättigheter.
- (7) Medlemsstaterna bör ge verkan åt bestämmelserna i detta direktiv utan diskriminering på grund av kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning.
- (8) På Europarådets antogs rådets direktiv 2002/90/EG av den 28 november 2002 om definition av hjälp till olaglig inresa, transitering och vistelse ⁽⁴⁾ och rådets rambeslut 2002/629/RIF av den 19 juli 2002 om bekämpande av människohandel ⁽⁵⁾ för att stärka det förebyggande arbetet och kampen mot de ovannämnda brotten.
- (9) Genom detta direktiv införs ett uppehållstillstånd avsett för offer för människohandel eller, om en medlemsstat beslutar att utvidga räckvidden för detta direktiv, för tredjelandsmedborgare som har fått hjälp till olaglig invandring, för vilka uppehållstillståndet utgör ett tillräckligt incitament för att samarbeta med de behöriga myndigheterna, samtidigt som det är förenat med vissa villkor för att säkerställa att det inte leder till missbruk.
- (10) Det är därför nödvändigt att fastställa kriterierna för utfärdande av ett uppehållstillstånd, rätten till vistelse och grunderna för att förlänga eller återkalla detta. Rätten till vistelse enligt detta direktiv är underkastade villkor och är av tillfällig natur.
- (11) De berörda tredjelandsmedborgarna bör upplysas om möjligheten att erhålla uppehållstillstånd av detta slag och få tid att tänka över sin ställning. Detta bör göra det möjligt för dem att fatta ett välinformerat beslut om huruvida de vill samarbeta med behöriga myndigheter, vilka kan vara polis, åklagare och rättsliga myndigheter eller inte (med hänsyn till de risker ett sådant samarbete innebär), för att möjliggöra ett fritt och därför mer effektivt samarbete.

⁽¹⁾ EGT C 126 E, 28.5.2002, s. 393.⁽²⁾ Yttrandet avgivet den 5 december 2002 (ännu ej offentliggjort i EUT).⁽³⁾ EGT C 221, 17.9.2002, s. 80.⁽⁴⁾ EGT L 328, 5.12.2002, s. 17.⁽⁵⁾ EGT L 203, 1.8.2002, s. 1.

- (12) Med hänsyn till deras utsatta ställning bör tredjelandsmedborgare beviljas bistånd i enlighet med detta direktiv. Detta bistånd bör ge dem möjlighet att återhämta sig och komma över inflytandet från förövarna av brotten. Den medicinska behandling som skall ges till tredjelandsmedborgare som omfattas av det här direktivet omfattar även vid behov psykoterapeutisk vård.
- (13) Beslut om att utfärda ett uppehållstillstånd på minst sex månader eller en förlängning av detta måste fattas av de behöriga myndigheterna, som bör ta ställning till om de relevanta villkoren är uppfyllda.
- (14) Detta direktiv bör tillämpas utan att det påverkar de åtgärder som vidtas av de behöriga myndigheterna under alla etapper av de relevanta nationella förfarandena och i synnerhet när de aktuella brotten utreds.
- (15) Medlemsstaterna bör överväga att av andra skäl och i enlighet med sin nationella lagstiftning bevilja uppehållstillstånd till de tredjelandsmedborgare som kan omfattas av detta direktiv, men som inte uppfyller eller inte längre uppfyller villkoren i detta, samt till familjemedlemmar eller till personer som behandlas som familjemedlemmar.
- (16) För att de berörda tredjelandsmedborgarna skall kunna göra sig oberoende och inte behöva återuppta kontakten med brottsorganisationen bör de som har ett uppehållstillstånd ges tillträde enligt villkoren i detta direktiv till arbetsmarknaden och ha rätt att delta i yrkesutbildning eller annan utbildning. När medlemsstaterna tillåter personer som innehar uppehållstillstånd att få tillträde till yrkesutbildning eller annan utbildning, bör de i synnerhet beakta vistelsens sannolika varaktighet.
- (17) De berörda tredjelandsmedborgarnas tillträde till befintliga eller framtida program och system bör bidra till deras återinträde i ett normalt socialt liv.
- (18) Om de berörda tredjelandsmedborgarna ansöker om uppehållstillstånd av annat slag fattar medlemsstaterna beslut på grundval av den allmänna nationella utlänningslagstiftningen. Inom ramen för prövningen av en sådan ansökan bör medlemsstaterna ta hänsyn till att de berörda tredjelandsmedborgarna har beviljats uppehållstillstånd i enlighet med detta direktiv.
- (19) Medlemsstaterna bör, när det gäller genomförandet av detta direktiv, förse kommissionen med de uppgifter som har fastställts inom ramen för verksamheten med avseende på insamling och behandling av statistiska uppgifter på området för rättsliga och inrikes frågor.
- (20) Eftersom målet för detta direktiv, nämligen att införa ett uppehållstillstånd för tredjelandsmedborgare som samarbetar i kampen mot människohandel, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och de

därför på grund av åtgärdens omfattning bättre kan uppnås på gemenskapsnivå, kan gemenskapen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.

- (21) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i det protokoll om Förenade kungarikets och Irlands ställning som fogas till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4 i dessa protokoll, deltar dessa medlemsstater inte i antagandet av detta direktiv, som därför inte är bindande för eller tillämpligt i Förenade kungariket och Irland.
- (22) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokollet om Danmarks ställning, som fogas till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, deltar Danmark inte i antagandet av detta direktiv, som därför inte är bindande för eller tillämpligt i Danmark.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

Allmänna bestämmelser

Artikel 1

Syfte

Syftet med detta direktiv är att fastställa villkoren för att bevilja uppehållstillstånd med begränsad giltighetstid, beroende på hur lång tid de relevanta nationella förfarandena tar, för tredjelandsmedborgare som samarbetar i kampen mot människohandel eller mot hjälp till olaglig invandring.

Artikel 2

Definitioner

I detta direktiv avses med

- a) *tredjelandsmedborgare*: alla personer som inte är unionsmedborgare i den mening som avses i artikel 17.1. i fördraget,
- b) *hjälp till olaglig invandring*: sådana fall som avses i artiklarna 1 och 2 i direktiv 2002/90/EG,
- c) *människohandel*: sådana fall som avses i artiklarna 1, 2 och 3 i rambeslut 2002/629/RIF,
- d) *verkställighetsåtgärd för beslut om avvisning eller utvisning*: åtgärder som vidtas av en medlemsstat för att verkställa ett av de behöriga myndigheterna fattat beslut om avvisning eller utvisning av en tredjelandsmedborgare,

e) *uppehållstillstånd*: tillstånd som utfärdas av en medlemsstat och som ger en tredjelandsmedborgare som uppfyller villkoren i detta direktiv rätt att lagligen stanna på dess territorium,

f) *underåriga utan medföljande vuxen*: tredjelandsmedborgare som är yngre än 18 år och som anländer till en medlemsstats territorium utan medföljande vuxen som enligt lag eller sedvana ansvarar för dem, så länge som de inte faktiskt tas om hand av en sådan vuxen, eller underåriga som lämnas utan medföljande vuxen efter att ha rest in på medlemsstatens territorium.

Artikel 3

Tillämpningsområde

1. Medlemsstaterna skall tillämpa detta direktiv på tredjelandsmedborgare som faller eller har fallit offer för brott som rör människohandel, även om de har rest in illegalt på en medlemsstats territorium.

2. En medlemsstat får tillämpa detta direktiv på tredjelandsmedborgare som har fått hjälp till olaglig invandring.

3. Detta direktiv skall tillämpas på de berörda tredjelandsmedborgare som har uppnått myndig ålder enligt den berörda medlemsstatens lagstiftning.

En medlemsstat får undantagsvis besluta att detta direktiv skall tillämpas på underåriga enligt villkoren i dess nationella lagstiftning.

Artikel 4

Förmånligare bestämmelser

Detta direktiv hindrar inte en medlemsstat från att anta eller behålla bestämmelser som är förmånligare för personer som omfattas av direktivet.

KAPITEL II

Förfarande för utfärdande av uppehållstillstånd

Artikel 5

Information till berörda tredjelandsmedborgare

Om en medlemsstats behöriga myndigheter anser att en tredjelandsmedborgare kan omfattas av detta direktiv skall denne informeras om de möjligheter som erbjuds enligt direktivet.

En medlemsstat får besluta att denna information även får lämnas av en icke-statlig organisation eller en förening som särskilt utnämns av den berörda medlemsstaten.

Artikel 6

Betänketid

1. En medlemsstat skall se till att de berörda tredjelandsmedborgarna får en betänketid som ger dem möjlighet att återhämta sig och komma över inflytandet från förövarna av brotten så att de kan fatta ett välgrundat beslut om att samarbeta med de behöriga myndigheterna.

Den i första stycket beskrivna betänketidens varaktighet och startpunkt skall fastställas i enlighet med den nationella lagstiftningen.

2. Under betänketiden, i väntan på beslut från de behöriga myndigheterna, skall de berörda tredjelandsmedborgarna ha tillgång till den behandling som anges i artikel 7, och inget beslut om avvisning eller utvisning får verkställas mot dem.

3. Betänketiden skall inte ge rätt till uppehållstillstånd enligt detta direktiv.

4. En medlemsstat får när som helst avbryta betänketiden, om de behöriga myndigheterna har fastställt att den berörda personen aktivt, frivilligt och på eget initiativ har återupptagit kontakten med förövarna av de brott som avses i artikel 2 b och 2 c, eller av skäl som rör allmän ordning och skyddet av den inre säkerheten.

Artikel 7

Behandling innan uppehållstillstånd utfärdas

1. Medlemsstaten skall se till att de berörda tredjelandsmedborgare som saknar tillräckliga tillgångar ges en levnadsstandard som garanterar deras uppehälle och att de får tillgång till akutsjukvård. Medlemsstaten skall värna om de mest utsatta personernas speciella behov, inklusive, vid behov och om detta föreskrivs i den nationella lagstiftningen, psykologisk vård.

2. Medlemsstaten skall vid tillämpningen av detta direktiv och i enlighet med den nationella lagstiftningen ta lämplig hänsyn till de berörda tredjelandsmedborgarnas behov av säkerhet och skydd.

3. Medlemsstaten skall se till att de berörda tredjelandsmedborgarna vid behov får bistånd med översättning och tolkning.

4. Medlemsstaten får i förekommande fall bevilja de berörda tredjelandsmedborgarna kostnadsfritt juridiskt bistånd enligt villkoren i den nationella lagstiftningen.

*Artikel 8***Utfärdande av uppehållstillstånd och förlängning av giltighetstiden**

1. Efter det att betänketiden har löpt ut eller tidigare, om de behöriga myndigheterna anser att den berörde tredjelandsmedborgaren redan uppfyller kriteriet i stycket b, skall medlemsstaten överväga

- a) den möjlighet som uppkommer för utredningen eller de rättsliga förfarandena genom att tredjelandsmedborgarens vistelse på territoriet förlängs, och
- b) om tredjelandsmedborgaren klart har visat sin vilja att samarbeta, och
- c) om tredjelandsmedborgaren har brutit alla förbindelser med de personer som är misstänkta för gärningar som kan räknas till de brott som avses i artikel 2 b och 2 c.

2. För att uppehållstillståndet skall utfärdas och utan att det påverkar de skäl som rör allmän ordning och skyddet av den inre säkerheten krävs det att de villkor som anges i punkt 1 är uppfyllda.

3. Utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna om återkallelse av uppehållstillstånd enligt artikel 14 skall uppehållstillståndet ha en giltighetstid på minst sex månader. Det skall förnyas om villkoren i punkt 2 i denna artikel fortfarande är uppfyllda.

KAPITEL III

Behandling av innehavare av uppehållstillståndet*Artikel 9***Behandling som ges efter utfärdande av uppehållstillstånd**

1. En medlemsstat skall se till att de innehavare av uppehållstillstånd som inte har tillräckliga medel får minst den behandling som anges i artikel 7.

2. En medlemsstat skall tillhandahålla nödvändig medicinsk eller annan vård för berörda tredjelandsmedborgare som inte har tillräckliga medel och som har särskilda behov, såsom gravida kvinnor, personer med funktionshinder eller offer för sexuellt våld eller andra former av våld samt för underåriga, om medlemsstaten använder sig av möjligheten i artikel 3.3.

*Artikel 10***Underåriga**

Om en medlemsstat använder sig av möjligheten i artikel 3.3, skall följande bestämmelser gälla:

- a) Medlemsstaten skall låta barnets bästa komma i främsta rummet vid tillämpningen av detta direktiv. Medlemsstaten

skall se till att förfarandet är anpassat till barnets ålder och mognad. Medlemsstaten får i synnerhet förlänga betänketiden, om den anser att detta är förenligt med barnets bästa.

- b) Medlemsstaten skall se till att underåriga får tillträde till utbildningsväsendet på samma villkor som den statens egna medborgare. Medlemsstaten får begränsa tillträdet till att gälla det offentliga utbildningsväsendet.

- c) När det gäller en tredjelandsmedborgare som är en underårig utan medföljande vuxen, skall medlemsstaten vidta nödvändiga åtgärder för att fastställa den underåriges identitet, nationalitet samt huruvida denne verkligen saknar medföljande vuxen. Medlemsstaten skall göra allt för att snarast möjligt spåra den underåriges familj och ordna så att den underåriga omedelbart får en rättslig företrädare, vid behov även i straffrättsliga förfaranden i enlighet med den nationella lagstiftningen.

*Artikel 11***Arbete, yrkesutbildning och annan utbildning**

1. Medlemsstaterna skall fastställa de regler enligt vilka personer som har uppehållstillstånd skall tillåtas få tillträde till arbetsmarknaden samt till yrkesutbildning och annan utbildning.

Detta tillträde skall begränsas till uppehållstillståndets giltighetstid.

2. Villkoren och förfarandena för att tillåta tillträde till arbetsmarknaden, till yrkesutbildning och till annan utbildning skall fastställas av de behöriga myndigheterna enligt nationell lagstiftning.

*Artikel 12***Program eller system för berörda tredjelandsmedborgare**

1. De berörda tredjelandsmedborgarna skall beviljas tillträde till befintliga program eller system som tillhandahålls av medlemsstaterna eller av icke-statliga organisationer eller sammanslutningar som har särskilda avtal med medlemsstaterna i syfte att återge dessa medborgare ett normalt socialt liv, inklusive, vid behov, kurser avsedda att förbättra deras yrkeskunskande eller förberedande program för hjälp att återvända till ursprungslandet.

Medlemsstaterna får tillhandahålla särskilda program eller system för de berörda tredjelandsmedborgarna.

2. Om en medlemsstat beslutar att införa och genomföra de program eller system som avses i punkt 1 får den göra deltagande i programmen eller systemen till ett villkor för att utfärda eller förlänga uppehållstillståndet.

KAPITEL IV

Vägran att förlänga uppehållstillstånd och återkallelse*Artikel 13***Vägran att förlänga uppehållstillstånd**

1. Ett uppehållstillstånd som har utfärdats på grundval av detta direktiv skall inte förlängas om villkoren i artikel 8.2. inte längre är uppfyllda eller om ett beslut som har fattats av de behöriga myndigheterna har avslutat de relevanta förfarandena.
2. När ett uppehållstillstånd som har utfärdats på grundval av detta direktiv upphör att gälla, skall den allmänna utlänningslagstiftningen tillämpas.

*Artikel 14***Återkallelse av uppehållstillstånd**

Upphållstillståndet får när som helst återkallas om villkoren för utfärdandet inte längre är uppfyllda. I synnerhet får uppehållstillståndet återkallas i följande fall:

- a) Om innehavaren aktivt, frivilligt och på eget initiativ har återupptagit kontakterna med de personer som är misstänkta för att begå de brott som avses i artikel 2 b och 2 c.
- b) Om den behöriga myndigheten bedömer att offrets samarbete är svekfullt eller att anmälan är falsk eller felaktig.
- c) Om så krävs av hänsyn till allmän ordning och skyddet av inre säkerhet.
- d) Om offret upphör med samarbetet.
- e) Om de behöriga myndigheterna beslutar att lägga ned målet.

KAPITEL V

Slutbestämmelser*Artikel 15***Skyddsklausul**

Detta direktiv skall tillämpas utan att särskilda nationella bestämmelser om skydd av offer eller vittnen åsidosätts.

*Artikel 16***Rapport**

1. Senast den 6 augusti 2008 skall kommissionen rapportera till Europaparlamentet och rådet om medlemsstaternas tillämpning av detta direktiv och vid behov föreslå ändringar. Medlemsstaterna skall lämna alla uppgifter som behövs för rapporten till kommissionen.
2. Efter att ha lagt fram den rapport som avses i punkt 1 skall kommissionen minst vart tredje år rapportera till Europaparlamentet och rådet om medlemsstaternas tillämpning av detta direktiv.

*Artikel 17***Införlivande**

Medlemsstaterna skall sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv före den 6 augusti 2006. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser skall de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

*Artikel 18***Ikraftträdande**

Detta direktiv träder i kraft samma dag som det offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*.

*Artikel 19***Adressater**

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna i enlighet med Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

Utfärdat i Luxemburg den 29 april 2004.

På rådets vägnar

M. McDOWELL

Ordförande